

การป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง
Prevention of Disciplinary Violations among Inmates in the Central Correctional
Institution for Young Offenders

สารโรจน์ มนูญโย
พงษ์ศักดิ์ เพชรสถิตย์
सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
Sarot Manoonyo
Pongsak Phetsatit
Sanit Sirivisitkul
Master of Public Administration Program Student in Public and Private Management,
North Bangkok University
Email: sarot.mano@northbkk.ac.th

รับบทความ: 15 กันยายน 2568; แก้ไขบทความ: 12 ตุลาคม 2568; ตอบรับบทความ: 15 ตุลาคม 2568
Received: September 15, 2025; Revised: October 12, 2025; Accepted: October 15, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง และ (2) แนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 17 คน ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในบทบาทหน้าที่ที่หลากหลาย ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงจนกระทั่งข้อมูลถึงจุดอิ่มตัว การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างซึ่งบันทึกเสียงและถอดความตามคำพูดจริงจากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประเด็น

ผลการวิเคราะห์ปรากฏปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กัน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบุคคล (Individual) ผู้ต้องขังมีการควบคุมตนเองต่ำและมีความหุนหันพลันแล่น 2) ด้านสภาพแวดล้อม (Environmental) ความแออัดและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ 3) ด้านกฎระเบียบ (Regulatory) การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สม่ำเสมอส่งผลให้ประสิทธิภาพของการป้องปรามลดลง 4) ด้านสังคม (Social) อิทธิพลของเพื่อนผู้ต้องขังและการถูกตีตรา (Labeling) จากผลการศึกษา ได้เสนอ โมเดลการป้องกันแบบบูรณาการ (Integrated Prevention Model) ซึ่งประกอบด้วย 5 แนวทางหลัก ได้แก่ 1) การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างแน่นอนและเป็นธรรม 2) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ 3) การควบคุมสิ่งของต้องห้ามอย่างตรงจุดโดยใช้เทคโนโลยี 4) การสืบค้นข่าวกรองเชิงรุกภายในเรือนจำ 5) การพัฒนาผู้ต้องขังในเชิงสร้างสรรค์ การใช้คำพูดแทนจริงของผู้ให้ข้อมูล (Representative Quotations) และการตรวจสอบเส้นทางข้อมูล (Audit Trail) ช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย ทั้งนี้ โมเดลดังกล่าวมีนัยสำคัญเชิงปฏิบัติสำหรับการบริหารจัดการเรือนจำในประเทศไทย รวมถึงทัณฑสถานในพื้นที่ชายแดนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

คำสำคัญ: วินัยในเรือนจำ; การวิเคราะห์เชิงประเด็น; การป้องปราม; เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์; การป้องกันแบบบูรณาการ

Abstract

This study employed a qualitative descriptive research design with the objectives of this study were (1) examining the current situation of disciplinary violations among inmates at the Central Young Offender Institution and (2) exploring preventive measures against disciplinary violations within the institution. The researcher purposively selected 17 key informants, who were correctional officers with diverse roles and responsibilities, until data saturation was reached. Data were collected through semi-structured in-depth interviews, which were audio-recorded and transcribed verbatim. The data were then analyzed using thematic analysis.

The analysis revealed four key interrelated factors: (1) Individual factors inmates exhibited low self-control and impulsive behavior; (2) Environmental factors overcrowding and insufficient facilities; (3) Regulatory factors inconsistent enforcement of rules, leading to reduced deterrence effectiveness; and (4) Social factors peer influence among inmates and labeling. Based on the findings, an Integrated Prevention Model was proposed, consisting of five main strategies: (1) strict and fair enforcement of regulations, (2) capacity building and professional development of correctional staff, (3) targeted control of contraband using technology, (4) proactive intelligence gathering within the prison, and (5) constructive inmate development programs. The use of representative quotations and audit trails enhanced the credibility of the findings. This model has practical implications for prison management in Thailand, including correctional institutions in border areas with similar characteristics.

Keywords: Prison discipline; Thematic analysis; Deterrence; Correctional officers; Integrated prevention

บทนำ

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานราชการระดับกรมในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีภารกิจหลักในการควบคุม ดูแล และแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง รวมถึงบุคคลที่อยู่ในความดูแลตามอำนาจหน้าที่ โดยมุ่งพัฒนาให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นพลเมืองดี มีสุขภาพกายและจิตที่สมบูรณ์ ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ พร้อมทั้งได้รับการพัฒนาทักษะฝีมืออาชีพเพื่อดำรงชีวิตอย่างสุจริตและเป็นที่ยอมรับของสังคมกรมราชทัณฑ์ถือเป็นหน่วยงานสำคัญลำดับสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทำหน้าที่ดำเนินการตามมาตรการบังคับทางกฎหมายตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งจำคุกต่อสภาพของบุคคล โดยมีภารกิจสำคัญ ได้แก่ การควบคุม และดูแลนักโทษเด็ดขาดที่ศาลพิพากษาถึงที่สุด การจัดการผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดี การป้องกันการหลบหนี ตลอดจนการพัฒนาพฤตินิสัยและจิตใจของผู้ต้องขังให้พร้อมกลับคืนสู่สังคมหลังพ้นโทษอย่างไ้ร่ก็ตาม ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ต้องเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ จำนวนผู้ต้องขังที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องทุกปี รวมทั้งความแตกต่างของผู้ต้องขังในหลายมิติ ทั้งด้านพื้นฐานครอบครัว ภูมิหลังชีวิต ระดับการศึกษา และพฤติกรรมเฉพาะบุคคล ความหลากหลายเหล่านี้ทำให้การควบคุมและการฟื้นฟู

ผู้ต้องขังมีความซับซ้อนมากขึ้น และก่อให้เกิดปัญหาต่อเนื่องในด้านการบริหารจัดการเรือนจำ (กรมราชทัณฑ์, 2568)

การดำเนินการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางที่ฝ่าฝืนระเบียบวินัย ซึ่งมีผู้ต้องขังทั้งหมด 2,350 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2568) (ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง, 2568) การดำเนินการทางวินัยเป็นการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมวด ที่ 7 (วินัยและบทลงโทษ) หมวด ที่ 8 (ความผิดเกี่ยวกับเรือนจำ) การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัย และประสิทธิภาพในการฟื้นฟูผู้ต้องขัง การละเมิดวินัยมักปรากฏในรูปแบบการทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การครอบครองสิ่งของต้องห้าม ตลอดจนการรวมกลุ่มเชิงลบ ซึ่งไม่เพียงสร้างความลำบากในการควบคุมแก่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ แต่ยังบั่นทอนกระบวนการฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับคืนสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ แม้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และ กฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 แต่ปัญหาการกระทำผิดวินัยยังคงดำเนินต่อเนื่อง โดยเฉพาะในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางซึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีความซับซ้อนด้านพฤติกรรมสูง (ทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง, 2568)

งานวิจัยที่ผ่านมาอธิบายว่าการกระทำผิดวินัยมีความสัมพันธ์กับหลายปัจจัย ทั้งด้านบุคคล เช่น มีความควบคุมอารมณ์ต่ำและตัดสินใจอย่างรวดเร็ว และการมุ่งผลประโยชน์ระยะสั้น ด้านสภาพแวดล้อม เช่น ความแออัดและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ ด้านกฎระเบียบ โดยเฉพาะการบังคับใช้อย่างไม่สม่ำเสมอที่ลดทอนความศรัทธา และด้านสังคม ได้แก่ การคบเพื่อนและการถูกตีตราที่นำไปสู่การเลียนแบบและการกระทำผิด ความซับซ้อนเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการป้องกันต้องอาศัยมาตรการบูรณาการมากกว่าการควบคุมเชิงลงโทษเพียงอย่างเดียว อย่างไรก็ตาม ยังพบข้อจำกัดด้านงานวิจัยที่มุ่งศึกษาเชิงลึกในบริบทของทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางโดยตรง ทำให้ยังขาดองค์ความรู้ที่เฉพาะเจาะจงเพียงพอสำหรับการกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ดังนั้น งานวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลเชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จำนวน 17 คน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการควบคุมและดูแลผู้ต้องขัง เพื่อสะท้อนปัญหาเชิงโครงสร้างและปัจจัยเชิงพฤติกรรมที่แท้จริง วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง และ 2) เพื่อศึกษามาตรการป้องกันการกระทำผิดวินัยที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยคาดว่าจะสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง รวมทั้งเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติและเชิงนโยบายในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการควบคุมผู้ต้องขังและพัฒนากระบวนการราชทัณฑ์ไทยให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง
2. เพื่อศึกษาการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ประการแรก ในด้าน แนวคิดและทฤษฎีทางอาชญาวิทยา และจิตวิทยา งานวิจัยนี้ได้เลือกใช้ทฤษฎีที่สำคัญหลายประการเพื่อเป็นกรอบวิเคราะห์ ได้แก่ ทฤษฎีลำดับชั้น

ความต้องการของมาสโลว์ ที่อธิบายว่าการที่ความต้องการพื้นฐาน เช่น ความปลอดภัยและการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่ได้รับการตอบสนอง อาจนำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน (Maslow, 1943) ทฤษฎีการควบคุมตนเอง ที่ชี้ว่าผู้มีการควบคุมตนเองต่ำมักกระทำผิดซ้ำได้ง่าย (Gottfredson & Hirschi, 1990) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่มองว่าพฤติกรรมเบี่ยงเบนถ่ายทอดผ่านการเลียนแบบ (Bandura, 1977) และทฤษฎีการประทับตรา ที่อธิบายว่าการที่ผู้ต้องขังถูกสังคมหรือเจ้าหน้าที่ตราว่าเป็น “ผู้เบี่ยงเบน” จะยิ่งตอกย้ำอัตลักษณ์และพฤติกรรมดังกล่าวต่อไป (Becker, 1963) ประการที่สอง ในด้าน กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ได้มีการอ้างอิงพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายสำคัญสำหรับการบริหารจัดการวินัยในเรือนจำ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบคือการบังคับใช้อย่างไม่สม่ำเสมอและความแตกต่างในการใช้ดุลยพินิจ ทำให้ผู้ต้องขังบางส่วนไม่เกรงกลัวต่อการลงโทษ (กรมราชทัณฑ์, 2560) ประการที่สาม การทบทวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม เช่น ความแออัดและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ไม่เพียงพอ มีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมผิดวินัย ขณะที่ปัจจัยด้านสังคม เช่น กลุ่มเพื่อนและการยอมรับในสังคมเรือนจำ เป็นตัวแปรสำคัญที่หล่อหลอมพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่าความแน่นอนของโทษตามทฤษฎียับยั้งมีอิทธิพลมากกว่าความรุนแรงของโทษต่อการยับยั้งพฤติกรรม การละเมิด (สุชาติ ศรัจันท์, 2562) และ (สรศักดิ์ สุขนวล และคณะ, 2566) สรุป การทบทวนวรรณกรรมสะท้อนว่า ปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังมีความซับซ้อน เกิดจากการผสมผสานของปัจจัยด้านบุคคล สภาพแวดล้อม กฎระเบียบ และสังคม การทำความเข้าใจปัจจัยเหล่านี้อย่างเป็นระบบจะช่วยสนับสนุนการออกแบบมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ทั้งในมิติของการบังคับใช้กฎระเบียบ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ การใช้เทคโนโลยี การจัดการสภาพแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นรากฐานของการวิจัยครั้งนี้ และนำไปสู่ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในบทต่อไป

แนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง ใช้ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญ โดยอธิบายว่ามนุษย์มีแรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการตามลำดับขั้น ตั้งแต่ความต้องการพื้นฐานไปจนถึงความต้องการขั้นสูงสุด การประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้สามารถอธิบายพฤติกรรมผู้ต้องขังและแนวทางการป้องกันการกระทำผิดวินัยได้ดังนี้

1. ความต้องการด้านสรีรวิทยา หากผู้ต้องขังได้รับอาหาร น้ำ การพักผ่อน และการรักษาพยาบาลอย่างเพียงพอ จะลดความตึงเครียดและโอกาสการก่อเหตุ ในทางตรงข้าม การขาดสิ่งเหล่านี้นำไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน
2. ความต้องการด้านความปลอดภัยและความมั่นคง การจัดระบบควบคุมที่ยุติธรรม ลดการกลั่นแกล้ง และความรุนแรง จะช่วยสร้างบรรยากาศที่มั่นคงและลดแรงกดดันที่อาจนำไปสู่การละเมิดวินัย
3. ความต้องการความรักและการเป็นส่วนหนึ่ง ผู้ต้องขังต้องการการยอมรับและความสัมพันธ์ หากขาดอาจเข้าร่วมกลุ่มที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ดังนั้นกิจกรรมกลุ่ม กีฬา ศาสนา และการศึกษา จะช่วยเสริมสร้างความเป็นส่วนหนึ่งและลดความก้าวร้าว
4. ความต้องการการยกย่องนับถือ การมอบรางวัลหรือยกย่องผู้ต้องขังที่ปฏิบัติดี จะเพิ่มแรงจูงใจเชิงบวกและลดการฝ่าฝืนกฎระเบียบ

5. ความต้องการบรรลุศักยภาพตนเอง ผู้ต้องขังบางคนปรารถนาที่จะช่วยเหลือผู้อื่น หรือบรรลุความสำเร็จในชีวิต การจัดกิจกรรมและโอกาสที่เหมาะสมจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาตนเองในทิศทางที่สร้างสรรค์

สรุปการใช้ทฤษฎีของมาสโลว์ในการวิเคราะห์งานวิจัยครั้งนี้ ช่วยอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยอย่างเป็นระบบ และชี้แนะแนวทางการป้องกันที่ตอบสนองต่อความต้องการในแต่ละระดับ ซึ่งนำไปสู่การจัดการเชิงป้องกันที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพแบบพรรณนา ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้างกับเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวินัย จำนวน 17 คน คัดเลือกแบบเจาะจงให้ครอบคลุมทุกสายงาน เช่น งานสอบสวนวินัย ฝ่ายบริหาร ฝ่ายควบคุม ฝ่ายพัฒนา เป็นต้น จนถึงจุดอิ่มตัว แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เช่น ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ และหน้าที่ความรับผิดชอบ

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง

ส่วนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ และข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ให้เจ้าหน้าที่เสนอข้อคิดเห็นเพิ่มเติมโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ เจ้าหน้าที่เรือนจำจำนวน 17 คน ที่ปฏิบัติงานในสายงานเกี่ยวข้องกับการควบคุม ดูแล หรือพัฒนาผู้ต้องขัง ที่มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป โดยเลือกแบบการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมมุมมองจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่เวรควบคุมและรักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่งานสอบสวนวินัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารและสนับสนุน การคัดเลือกดำเนินไปจนข้อมูลถึง จุดอิ่มตัว (Data Saturation) คือเมื่อไม่มีข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาว่าเมื่อเก็บข้อมูลถึงจุดที่ไม่เกิดประเด็นหรือรหัสใหม่เพิ่มเติม ข้อมูลที่ได้จึงถือว่าครอบคลุมเพียงพอ (Guest; Bunce & Johnson, 2006)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือหลักที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview Guide) ช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่แท้จริงและรอบด้าน (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2560: 151–153) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก

1) การศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาและถ้อยคำ

3) การทดลองสัมภาษณ์ (Pilot Interview) ผู้ให้ข้อมูล 1–2 ราย เพื่อปรับปรุงคำถามให้ชัดเจนและสอดคล้องกับบริบทของเรือนจำ แนวคำถามหลักแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล (2) ประสบการณ์เกี่ยวกับการควบคุม ดูแล และป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง (3) ข้อเสนอแนะต่อแนวทางการป้องกันและพัฒนาเรือนจำ

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้หลักความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) ตามแนวคิดของ (Lincoln & Guba, 1985) ได้แก่ ความเชื่อถือได้ (Credibility) ความคงเส้นคงวา (Dependability) ความเป็นไปได้ทั่วไป (Transferability) และความยืนยันได้ (Confirmability)

เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถสะท้อนข้อมูลเชิงลึกได้อย่างถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ลักษณะการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ภายในทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง โดยให้มีเนื้อหาครอบคลุมตรงตามวัตถุประสงค์และแนวคิดทฤษฎีที่ใช้สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บข้อมูลผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลล่วงหน้าอย่างเป็นทางการ และดำเนินการสัมภาษณ์ภายในพื้นที่ปลอดภัยของทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง โดยได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการเรือนจำอย่างเป็นทางการ การสัมภาษณ์ใช้เวลา 45–60 นาทีต่อคนทุกการสัมภาษณ์ได้รับความยินยอม (Informed Consent) จากผู้ให้ข้อมูล บันทึกเสียงทั้งหมด และมีการจดบันทึกประกอบเพื่อเก็บบริบทของสถานการณ์จริง จากนั้นนำข้อมูลมาถอดความคำต่อคำ (Verbatim Transcription) เพื่อเตรียมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการ Thematic Analysis ตามแนวทางของ (Braun & Clarke, 2006) ซึ่งประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่

1) การทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization) อ่านและทบทวนถอดความซ้ำหลายรอบเพื่อเข้าใจภาพรวมของเนื้อหา

2) การสร้างรหัสข้อมูล (Coding) แยกส่วนของข้อมูลที่สะท้อนความหมายสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมและการป้องกันการกระทำผิดวินัย

3) การจัดกลุ่มรหัส (Generating Themes) รวมรหัสที่มีความหมายใกล้เคียงกันเป็นหมวดหมู่

4) การทบทวนธีม (Reviewing Themes) ตรวจสอบความสอดคล้องของแต่ละธีมกับข้อมูลจริง

5) การตั้งชื่อธีม (Defining and Naming Themes) สรุปชื่อธีมหลักและประเด็นย่อยให้สะท้อนเนื้อหา

6) การรายงานผล (Reporting) จัดทำตารางธีมและยกคำพูดแทนจริงของผู้ให้ข้อมูล (Verbatim Quotations) เพื่อประกอบการวิเคราะห์

6. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Trustworthiness) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลผู้วิจัยใช้เทคนิคการตรวจสอบเชิงคุณภาพ 4 ด้าน (Lincoln & Guba, 1985) ได้แก่

ตารางที่ 1 เทคนิคการตรวจสอบเชิงคุณภาพ

มิติ		วิธีการตรวจสอบในงานวิจัย
1	Credibility (ความเชื่อถือได้)	ใช้การตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) และให้ที่ปรึกษาตรวจสอบรหัสข้อมูล (Peer Debriefing)
2	Transferability (การถ่ายทอดผล)	อธิบายบริบทของทัศนสถานวัยหนุ่มกลางและบทบาทของเจ้าหน้าที่อย่างละเอียด
3	Dependability (ความคงเส้นคงวา)	จัดทำบันทึกลำดับขั้นตอนการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล (Audit Trail)
4	Confirmability (ความตรวจสอบได้)	ใช้วิธี Triangulation โดยสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงานเพื่อเปรียบเทียบข้อมูล

ที่มา: Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications.

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง และ 2) เพื่อศึกษามาตรการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง มีดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1

ลำดับ	ธีมหลัก (Main Theme)	ประเด็นย่อย (Sub-theme)	ตัวอย่างคำพูด (Verbatim Quotes)
1	ด้านบุคคล (Individual Factors)	มีความควบคุมอารมณ์ต่ำและตัดสินใจอย่างรวดเร็ว	“บางคนโกรธง่าย แค่พูดไม่ถูกใจก็มีเรื่องกันแล้ว” “ห้องหนึ่งมีสี่สิบกว่าคน อึดอัดมาก ทำให้เครียด และมีปัญหากันบ่อย”
2	ด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors)	ความแออัดและสภาพพื้นที่ส่วนตัว	“เจ้าหน้าที่บางคนเข้มงวด แต่บางคนไม่ทำให้ผู้ต้องขังไม่แน่ใจว่าอะไรผิดหรือถูก”
3	ด้านกฎระเบียบและการบังคับใช้ (Regulatory Factors)	การบังคับใช้ไม่เท่าเทียมกันและการลงโทษที่ไม่แน่นอน	“ถ้ามีคนเริ่มเล่นการพนัน คนอื่นก็จะตามเหมือนเป็นเรื่องปกติ”
4	ด้านสังคมและเพื่อนผู้ต้องขัง (Social Factors)	การชักจูงจากเพื่อนในเรือนจำ	

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัย ผลการวิจัยพบว่าการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเกิดจากปัจจัยหลัก 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านบุคคล ผู้ต้องขังที่มีการควบคุมอารมณ์ต่ำ หุนหันพลันแล่น โกรธง่าย และมุ่งผลประโยชน์ระยะสั้น มีแนวโน้มก่อเหตุทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย และการครอบครองสิ่งของต้องห้าม (สอดคล้องกับ Self-Control Theory และลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์)

2) ด้านสภาพแวดล้อม ความแออัดและสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ รวมถึงบรรยากาศที่กดดันในเรือนจำ เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความเครียด ความไม่มั่นคงทางอารมณ์ และเพิ่มโอกาสการละเมิดวินัย (สัมพันธ์กับ Maslow's Needs และ Socialization Theory)

3) ด้านกฎระเบียบ แม้มีกฎหมายและข้อบังคับชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และกฎกระทรวง พ.ศ. 2563 แต่การบังคับใช้อย่างไม่สม่ำเสมอและการใช้ดุลยพินิจที่แตกต่าง ทำให้ผู้ต้องขังไม่เกรงกลัวต่อโทษ (สอดคล้องกับ Deterrence Theory)

4) ด้านสังคม การคบเพื่อนและการถูกตีตราในเรือนจำส่งผลต่อการเลียนแบบพฤติกรรมและการทำผิดซ้ำ (สอดคล้องกับ Social Learning Theory และ Labeling Theory)

ตารางที่ 3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

ลำดับ	แนวทางการป้องกันแบบบูรณาการ	รายละเอียดเชิงปฏิบัติ	ตัวอย่าง
1	การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างแน่นนอนและเป็นธรรม	สร้างมาตรฐานเดียวกันในการลงโทษและตักเตือน เพื่อให้ผู้ต้องขังรับรู้ถึงความยุติธรรมและความแน่นอนของโทษ	“ถ้ากฎใช้เหมือนกันทุกคน เขาจะเชื่อว่ามีความยุติธรรม”
2	การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเจ้าหน้าที่	จัดอบรมเจ้าหน้าที่ ด้านการสื่อสาร จิตวิทยา และการจัดการอารมณ์ เพื่อให้สามารถควบคุมสถานการณ์ได้อย่างมีอาชีพ	“เจ้าหน้าที่เองก็ต้องฝึกเรื่องอารมณ์ ถ้าเราใจร้อน เขาก็ยังต่อต้าน”
3	การควบคุมสิ่งของต้องห้ามหรือการกระทำผิดด้วยเทคโนโลยี	ใช้เครื่องสแกนและกล้องวงจรปิด เพื่อตรวจสอบป้องกันการลักลอบสิ่งของต้องห้าม	“เทคโนโลยีช่วยได้เยอะ เช่น กล้องที่เห็นทุกมุม ลดโอกาสการกระทำผิด”
4	การพัฒนาระบบข่าวกรองเชิงรุก	สร้างเครือข่ายการข่าวภายในร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายในการรายงานข้อมูลความเสี่ยง	“บางเรื่องต้องรู้ก่อนเกิด ถ้ามีระบบข่าวดี ปัญหาก็ไม่บานปลาย”
5	การพัฒนาผู้ต้องขังเชิงสร้างสรรค์	จัดโครงการอบรมอาชีพ การศึกษา เพื่อให้ผู้ต้องขังแสดงออกในทางสร้างสรรค์	“ถ้าผู้ต้องขังมีงานทำ จะไม่มีเวลาไปคิดเรื่องผิดๆ”

ที่มา: จากการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยการป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง มาตรการป้องกันที่ได้จากการศึกษามีลักษณะเชิงบูรณาการ ครอบคลุม 5 ด้านหลัก ได้แก่

- 1) การบังคับใช้กฎระเบียบ อย่างจริงจัง และเสมอภาค เพื่อสร้างความศรัทธาและการยอมรับ
- 2) การเพิ่มศักยภาพและจำนวนเจ้าหน้าที่ ควบคู่กับการอบรมทักษะด้านการสื่อสารและการควบคุมอารมณ์
- 3) การตรวจค้นและใช้เทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด เครื่องตรวจสอบ และมาตรการรักษาความปลอดภัยอื่น ๆ เพื่อลดสิ่งของต้องห้าม
- 4) การสืบหาข่าวสารเชิงรุก ทั้งจากภายในและภายนอกเรือนจำ เพื่อลดการรวมกลุ่มหรือการลักลอบกระทำผิด
- 5) การพัฒนาผู้ต้องขังเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการฝึกวิชาชีพ การบำบัดจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจเชิงบวก เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการกลับคืนสู่สังคม

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัย

1.1 ด้านบุคคล การวิเคราะห์สาเหตุในด้านบุคคลสะท้อนความเข้าใจเชิงลึกถึง “พฤติกรรมและจิตวิทยา” ของผู้ต้องขัง โดยเชื่อมโยงกับ Self-Control Theory (Gottfredson & Hirschi, 1990) และ

Maslow's Hierarchy of Needs (1943) ได้อย่างเหมาะสม แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังที่ขาดการควบคุมอารมณ์ และขาดการตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐานมีแนวโน้มทำผิดวินัยสูง ความยากอยู่ในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของผู้ต้องขัง เนื่องจากการควบคุมอารมณ์เป็นเรื่องลึกทางจิตใจ ต้องใช้เวลาและกระบวนการฟื้นฟู ต่อเนื่อง รวมถึงต้องมีเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกด้านจิตวิทยาอย่างเพียงพอ

1.2 ด้านสภาพแวดล้อมการวิเคราะห์สะท้อนถึง “ปัญหาเชิงโครงสร้าง” ของเรือนจำ เช่น ความแออัดและทรัพยากรไม่เพียงพอ ซึ่งสัมพันธ์กับลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ ที่ชี้ให้เห็นว่าความต้องการ พื้นฐานที่ไม่ได้รับการตอบสนองจะนำไปสู่ความเครียดและพฤติกรรมเสี่ยง การปรับปรุงสภาพแวดล้อมต้องใช้ งบประมาณสูงและนโยบายระดับกรมราชทัณฑ์ เช่น การลดความหนาแน่นของผู้ต้องขัง หรือการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกพื้นฐาน จึงเป็นสิ่งที่ยากต่อการดำเนินการในทางปฏิบัติ

1.3 ด้านกฎระเบียบผลวิจัยสะท้อนให้เห็น “ปัญหาความไม่เสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมาย” ได้อย่าง ชัดเจน ซึ่งเป็นจุดแข็งของการวิจัยที่มองเห็น “มิติความยุติธรรมในกระบวนการ” (Procedural Justice) และ เชื่อมโยงกับ Deterrence Theory (Becker, 1968) ได้อย่างเหมาะสม แม้จะมีกฎหมายและระเบียบที่ชัดเจน แต่การบังคับใช้ที่ไม่เสมอภาคมักเกิดจาก “ดุลยพินิจ” ของเจ้าหน้าที่ในแต่ละระดับ จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรด้านความโปร่งใสภายในเรือนจำ

1.4 ด้านสังคม การชี้ให้เห็นอิทธิพลของเพื่อนและการตีตราทางสังคมเป็นจุดแข็งเชิงทฤษฎี เพราะ เชื่อมโยงกับ Social Learning Theory (Bandura, 1977) อย่างตรงประเด็น ทำให้เข้าใจของพฤติกรรม ผู้ต้องขังในมิติ “วัฒนธรรมเรือนจำ (Prison Subculture)” ได้อย่างลึกซึ้งการแก้ไขต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลง บรรยากาศภายในเรือนจำ ซึ่งต้องสร้างความไว้วางใจระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง อีกทั้งต้องจัดโปรแกรม กลุ่มบำบัดและการแนะแนวที่ต่อเนื่อง เพื่อป้องกันการสร้างอิทธิพลเชิงลบจากกลุ่มเพื่อน

2. มาตรการป้องกันการกระทำผิดวินัย

2.1 การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างจริงจัง โปร่งใส และเสมอภาคเป็นมาตรการที่สร้างความศรัทธาใน ระบบราชทัณฑ์และลดโอกาสการละเมิดกฎ โดยเน้น “ความแน่นอนของโทษมากกว่าความรุนแรงของโทษ” (Certainty of Punishment) การบังคับใช้ระเบียบอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกระดับ ต้องอาศัยการตรวจสอบจาก ภายในที่เข้มแข็งและลดอิทธิพลของความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง

2.2 การเพิ่มศักยภาพและจำนวนเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ที่มุ่งให้เจ้าหน้าที่มีทักษะในการสื่อสาร ควบคุมอารมณ์ และสร้างแรงจูงใจให้ ผู้ต้องขังปฏิบัติตามระเบียบงบประมาณจำกัดและภาระงานที่มาก อาจทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าร่วมอบรม อย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยการสนับสนุนจากกรมราชทัณฑ์ในการจัดอบรมเป็นระบบ

2.3 การตรวจค้นและใช้เทคโนโลยี เพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมและลดความเสี่ยงจากสิ่งของ ต้องห้าม เช่น โทรศัพท์ ยาเสพติด หรืออาวุธ โดยใช้เทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิด และเครื่องสแกน ถือเป็น มาตรการทันสมัยที่ช่วยเสริมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ต้องใช้งบประมาณสูง และมีความจำเป็นต้องอบรม เจ้าหน้าที่ให้ใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง รวมถึงการบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างต่อเนื่อง

2.4 การสืบหาข่าวสารเชิงรุกเป็นมาตรการเชิงป้องกันล่วงหน้า (Proactive Prevention) ที่ช่วยลด ความเสียหายก่อนเกิดเหตุ และสร้างระบบเฝ้าระวังที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยเครือข่ายข่าวสารภายในที่ น่าเชื่อถือและระบบการประเมินความเสี่ยงที่ชัดเจน รวมถึงต้องคำนึงถึงจริยธรรมในการใช้ข้อมูลของผู้ต้องขัง

2.5 การพัฒนาผู้ต้องขังเชิงสร้างสรรค์ สะท้อนแนวคิด “การฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษ (Rehabilitation over Punishment)” ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎี RNR (Risk–Need–Responsivity Model) และ Humanistic Theory การฝึกอาชีพและบำบัดจิตใจช่วยลดโอกาสการซ้ำห้ำหั่นโทษต้องมีบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ เช่น นักจิตวิทยาและครูฝึกอาชีพ รวมถึงพื้นที่และงบประมาณเพียงพอในการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังมีลักษณะซับซ้อน เชื่อมโยงทั้งปัจจัยด้านบุคคล สิ่งแวดล้อม ภาวะเปราะบาง และสังคม การแก้ไขจึงไม่อาจอาศัยมาตรการใดมาตรการหนึ่ง แต่ต้องใช้แนวทาง เชิงบูรณาการ ที่ครอบคลุมทั้งภาวะเปราะบางและข้อบังคับและกฎหมาย การเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่ การใช้เทคโนโลยีและข่าวกรอง รวมถึงการพัฒนาผู้ต้องขังเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างระบบควบคุมที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

สรุปและการอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การป้องกันการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังภายในทัณฑสถานวัยหนุ่มกลาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการกระทำผิดวินัย และค้นหามาตรการป้องกันที่เหมาะสม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลเชิงลึกจากเจ้าหน้าที่ 17 คน ผลการวิจัยพบว่า การกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังมีสาเหตุหลักจาก 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ด้านบุคคล ผู้ต้องขังที่ควบคุมตนเองต่ำ หุนหันพลันแล่น และมุ่งผลประโยชน์ระยะสั้น มีแนวโน้มก่อเหตุทะเลาะวิวาทและครอบครองสิ่งของต้องห้าม ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการควบคุมตนเอง (Self-Control Theory) ของ (Gottfredson & Hirschi. 1990) ที่อธิบายว่าผู้ที่มีการยับยั้งชั่งใจต่ำมีแนวโน้มทำผิดซ้ำสูง อีกทั้งยังสัมพันธ์กับ ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow’s Needs) ที่ชี้ว่าหากความต้องการขั้นพื้นฐานไม่ได้รับการตอบสนอง ย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Maslow. 1943) งานวิจัยของ (นพคุณ นาจิตรไทย. 2564) ยังยืนยันว่าลักษณะนิสัยและบุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการละเมิดวินัยของผู้ต้องขังเช่นกัน 2) ด้านสภาพแวดล้อม ความแออัด สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ และบรรยากาศที่กดดันในเรือนจำ ก่อให้เกิดความเครียดและเพิ่มโอกาสละเมิดวินัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow ที่ให้ความสำคัญกับความต้องการพื้นฐานเพื่อความมั่นคงของชีวิต และ ทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theory) ที่อธิบายว่าสภาพแวดล้อมสามารถสร้างหรือบั่นทอนพฤติกรรมของบุคคล ผลนี้ตรงกับงานของ (รจนา บุตตะโคตร: และคณะ. 2566) ที่พบว่าความแออัดในเรือนจำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการละเมิดวินัยของผู้ต้องขัง 3) ด้านกฎระเบียบ แม้มีกฎหมายและข้อบังคับที่ชัดเจน เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 และ กฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563 แต่การบังคับใช้อย่างไม่สม่ำเสมอและการใช้ดุลยพินิจแตกต่างกัน ทำให้ผู้ต้องขังไม่เกรงกลัวต่อโทษ สอดคล้องกับ ทฤษฎียับยั้ง (Deterrence Theory) ของ (Beccaria. 1963) ที่ชี้ว่าความแน่นอนของโทษมีอิทธิพลมากกว่าความรุนแรงของโทษ ซึ่งผลการวิจัยยังตรงกับงานของ (สุชาติ ศรจันทร์. 2562) ที่ระบุว่าหากกฎระเบียบไม่ถูกบังคับใช้อย่างต่อเนื่อง ผู้ต้องขังจะไม่เชื่อถือและไม่เกรงกลัวต่อบทลงโทษ 4) ด้านสังคม อิทธิพลจากเพื่อนและการถูกตีตราส่งผลต่อการเลียนแบบและการกระทำผิดซ้ำ สอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) ของ (Bandura. 1977) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมเกิดจากการสังเกตและเลียนแบบ รวมถึง ทฤษฎีการประทับตรา (Labeling Theory) ของ (Becker. 1963 & Lemert. 1967) ที่ชี้ว่าการตีตราผู้กระทำผิดเป็น “ผู้เบี่ยงเบน” จะทำให้บุคคลยึดติดกับอัตลักษณ์ดังกล่าวและทำผิดซ้ำ งานวิจัยของ (จิราณวัฒน์ ศรีบุญ; และบุญเหลือ บุษมาลา. 2566) ยังพบว่า “การคบเพื่อน” เป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำผิดวินัยในเรือนจำ สำหรับ

มาตรการป้องกัน งานวิจัยเสนอแนวทางเชิงบูรณาการ 5 ด้าน คือ 1) การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างจริงจัง โปร่งใส และเสมอภาค เพื่อสร้างความศรัทธาและความเกรงกลัวต่อโทษ (กรมราชทัณฑ์, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deterrence Theory 2) การเพิ่มศักยภาพและจำนวนเจ้าหน้าที่ พร้อมอบรมทักษะด้านการสื่อสารและการควบคุมอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นพคุณ นำจิตร์ไทย, 2564) ที่เสนอว่าบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจสามารถลดปัญหาวินัยได้ 3) การตรวจค้นจุกใจและใช้เทคโนโลยี เช่น กล้องวงจรปิดและเครื่องมือตรวจสอบสิ่งต้องห้าม ซึ่งตรงกับผลวิจัยของ (สรศักดิ์ สุขนวล; และคณะ, 2566) ที่ยืนยันว่าการใช้เทคโนโลยีช่วยลดความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) การสืบหาข่าวสารทั้งภายในและภายนอก เพื่อลดการรวมกลุ่มหรือการลักลอบกระทำความผิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อดิศักดิ์ เชื้อสาย; และคณะ, 2567) ที่ระบุว่าระบบข่าวกรองภายในเรือนจำเป็นเครื่องมือสำคัญ 5) การพัฒนาผู้ต้องขังเชิงสร้างสรรค์ ผ่านการฝึกวิชาชีพ การบำบัดจิตใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปฐมพล ไกรยา, 2565) ที่ชี้ว่าการส่งเสริมทักษะและคุณค่าในตนเองช่วยลดพฤติกรรมเบี่ยงเบนได้

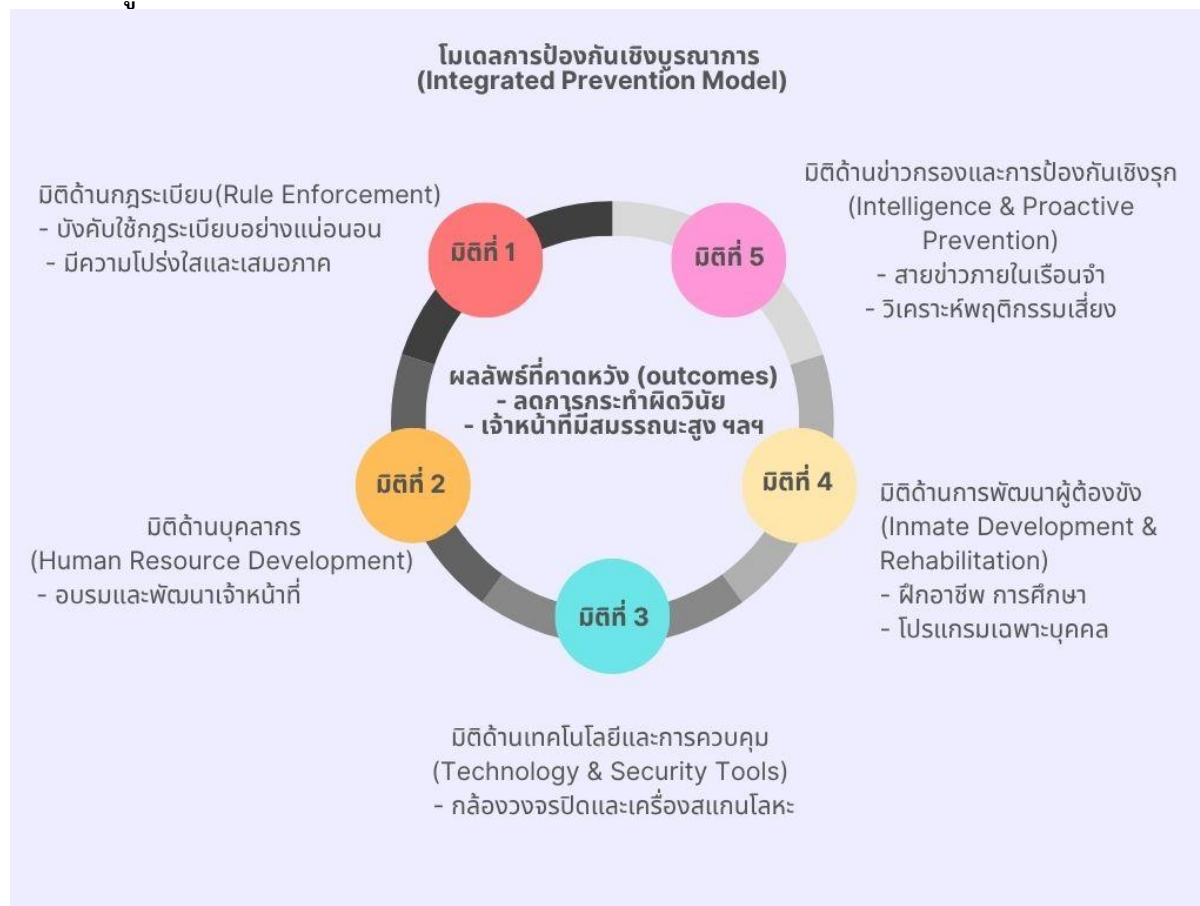
ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายและระเบียบอย่างต่อเนื่องและโปร่งใส เรือนจำควรกำหนดมาตรฐานการบังคับใช้กฎระเบียบที่ชัดเจน ลดความแตกต่างในการใช้ดุลยพินิจ เพื่อสร้างความศรัทธาและความมั่นใจต่อระบบเรือนจำ (สอดคล้องกับ Deterrence Theory) เพิ่มอัตรากำลังและสวัสดิการเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เนื่องจากอัตราส่วนผู้ต้องขังต่อเจ้าหน้าที่ไม่สมดุล ควรมีการจัดสรรบุคลากรและสวัสดิการที่เหมาะสม รวมทั้งพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการควบคุมอารมณ์ เพื่อลดความตึงเครียดในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ได้แก่ เสริมระบบการตรวจสอบและใช้เทคโนโลยีจัดให้มีการตรวจค้นแบบสุ่มและต่อเนื่อง รวมถึงขยายการใช้กล้องวงจรปิดและอุปกรณ์ตรวจจับสัญญาณโทรศัพท์มือถือ เพื่อลดสิ่งของต้องห้ามในเรือนจำ พัฒนาผู้ต้องขังเชิงบวก ควรจัดกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น การฝึกวิชาชีพ การแนะแนวทางจิตใจ และการเสริมแรงใจเชิงบวก เพื่อช่วยลดความเครียดและสร้างโอกาสในการกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างมีคุณภาพ (สอดคล้องกับ Maslow's Needs และ Social Learning Theory)

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรใช้วิธีวิจัยการวิจัยแบบผสม เพื่อจะได้ผลการศึกษาที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย
ที่มา: ผู้วิจัยสังเคราะห์

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย เป็นแนวทางที่ไม่ได้เน้นเพียงมาตรการใดมาตรการหนึ่ง แต่เป็นการประสานหลายมิติที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมผู้ต้องขัง ได้แก่

1. มิติด้านกฎระเบียบ (Rule Enforcement) บังคับใช้กฎหมายและกฎระเบียบอย่างเข้มงวด โปร่งใส และเสมอภาค จุดสำคัญคือ “ความเอนอานของโทษ” มากกว่าความรุนแรงของโทษ ตัวอย่างเช่น หากผู้ต้องขังทำผิดวินัย เช่น ครอบครองสิ่งของต้องห้าม จะถูกลงโทษตามขั้นตอนทุกครั้ง ไม่มีการยกเว้น เพื่อให้ผู้ต้องขังเห็นความชัดเจนของระบบ
2. มิติด้านบุคลากร (Human Resource Development) เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับภาระงานจัดการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารและการควบคุมอารมณ์ ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมเรื่องการสื่อสารเชิงบวกเพื่อลดความขัดแย้งกับผู้ต้องขัง และมีระบบพี่เลี้ยงดูแลเจ้าหน้าที่ใหม่
3. มิติด้านเทคโนโลยีและการควบคุม (Technology & Security Tools) ใช้กล้องวงจรปิด เครื่องสแกน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ตรวจหาสิ่งต้องห้าม ตัวอย่างเช่น ติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดเสี่ยง พร้อมใช้เครื่องสแกนโลหะเพื่อตรวจหาของมีอาวุธ

4. มิติด้านข่าวกรองและการป้องกันเชิงรุก (Intelligence & Proactive Prevention) สืบหาข่าวสารจากทั้งภายในและภายนอกเรือนจำ ป้องกันการรวมกลุ่มหรือแผนการก่อเหตุผิดวินัยตั้งแต่ต้นทาง ตัวอย่างเช่น ใช้เครือข่ายผู้ต้องขังที่เป็น “สายข่าว” รายงานความเคลื่อนไหว รวมถึงตรวจสอบการติดต่อจากภายนอกเพื่อป้องกันการลักลอบสิ่งของต้องห้ามเข้าภายในเรือนจำ

5. มิติด้านการพัฒนาผู้ต้องขัง (Inmate Development & Rehabilitation) เน้นการฟื้นฟูผู้ต้องขังผ่านการฝึกวิชาชีพ การศึกษา การบำบัดจิตใจ และการสร้างแรงจูงใจเชิงบวก ตัวอย่างเช่น จัดโครงการฝึกอาชีพ เช่น งานช่างไม้ งานเกษตร และโครงการบำบัดยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ.
- กรมราชทัณฑ์. (2563). กฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2563. กรุงเทพฯ.
- จิราวัฒน์ ศรีบุญ, & บุญเหลือ บุพผามาลา. (2566). ปัจจัยทางสังคมที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายในเรือนจำจังหวัดหนองคาย. *วารสารวิจัยสังคมศาสตร์*, 15(3), 122–138.
- นพคุณ นำจิตโรไทย. (2564). จริต 6 กับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางนครสวรรค์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 10(2), 45–62.
- ปฐมพล ไกรยา. (2565). สภาพเรือนจำกับพฤติกรรมการละเมิดวินัยของผู้ต้องขัง. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์*, 11(1), 77–92.
- รจนา บุตตะโคตร, และคณะ. (2566). ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังเรือนจำกลางขอนแก่น. *วารสารอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม*, 12(1), 55–70.
- สรศักดิ์ สุขนวล, และคณะ. (2566). การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกฎและการอบรมซ้ำเพื่อลดการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขัง. *วารสารอาชีวศึกษาและงานยุติธรรม*, 13(1), 88–104.
- สุชาติ ศรีจันทร์. (2562). การบริหารเชิงป้องกันเพื่อเสริมสร้างวินัยของผู้ต้องขัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อดิศักดิ์ เชื้อสาย, และคณะ. (2567). กลุ่มเพื่อนและเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ: ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ผู้ต้องขังวัยหนุ่มในพระนครศรีอยุธยาละเมิดวินัย. *วารสารอาชีวศึกษา*, 14(2), 201–219.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2560). การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐประศาสนศาสตร์. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Beccaria, C. (1963). *On crimes and punishments* (H. Paolucci, Trans.). Bobbs-Merrill. (Original work published 1764)
- Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the sociology of deviance*. The Free Press.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach* (5th ed.). Sage.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). *Internet, phone, mail, and mixed-mode surveys: The tailored design method* (4th ed.). Wiley.

- Gottfredson, M., & Hirschi, T. (1990). **A general theory of crime**. Stanford University Press.
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). **How many interviews are enough? An experiment with data saturation and variability**. *Field Methods*, 18(1), 59–82.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). **Naturalistic inquiry**. Sage Publications.
- Lemert, E. M. (1967). **Social pathology: A systematic approach to the theory of sociopathic behavior**. McGraw-Hill.
- Maslow, A. H. (1943). **A theory of human motivation**. *Psychological Review*, 50(4), 370–396.
<https://doi.org/10.1037/h0054346>.